

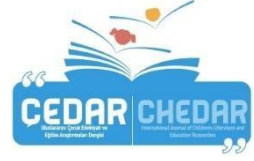

Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

Cilt: 8, Sayı:1, 2025, Sayfa: 38-56

*International Journal of Children's Literature and
Education Researches*

Volume: 8, Number:1, 2025, Page: 38-56

İsmail Bilgin'e Ait Eserlerin Hikâye Haritası Yöntemine Göre İncelenmesi¹

Ahmet İhsan Kaya*

Gaziantep Üniversitesi, Türkiye

Fatih Gündoğan**

MEB, Türkiye

Geliş Tarihi / Submitted: 14 / 10 / 2024 Kabul Tarihi / Accepted: 12 / 04 / 2025

Özet: Çocuk edebiyatı bireyin gelişim evrelerinde etkili olan bir alandır. Bu alanı oluşturan temel unsurların başında hikâyeler yer alır. Hikâyelerin çocuk okurların zihinsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkiler bıraktığı bilinir. Bu etkilerin daha verimli kılınmasında metin inceleme metotları devreye girer. Bu metotlardan biri de hikâye haritası yöntemidir. Bu çalışmada İsmail Bilgin'e ait dokuz kitabın hikâye haritası yöntemine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini İsmail Bilgin'in eserleri oluşturmuştur. Örneklem ise rastgele (random) yöntem ile belirlenen dokuz kitaptan meydana gelmiştir. Çalışmada temel nitel araştırma modeli tercih edilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Örneklemi oluşturan söz konusu hikâyeler metin öğretiminde kullanılan "Hikâye Haritası" yöntemine göre incelenmiştir. Her bir öykü hikâye haritasının unsurları açısından çözümlenmiş ve elde edilen veriler hikâye haritası tablosunda sunulmuştur. Ayrıca öyküler özetlenmiş ve karşılaştırmalar yapılarak değerlendirilmiştir. İsmail Bilgin'in eserlerinin metin unsurları yönünden zengin bir içeriğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Genel olarak söz konusu unsurların seçimi ve uygulamasının çocuklara uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu eserlerin ebeveynler ve eğitimcilerle buluşturulması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk edebiyatı, hikâye haritası, İsmail Bilgin.

Abstract: Children's literature is a field that is effective in the developmental stages of the individual. Stories are among the basic elements that make up this field. It is known that stories have positive effects on the mental, emotional and social development of child readers. Text analysis methods come into play to make these effects more efficient. One of these methods is the story map method. In this study, it is aims to examine nine books by İsmail Bilgin using the story map method. The universe of the study consists of the works by İsmail Bilgin. The sample consisted of nine story books determined by random method. Basic qualitative research model was preferred in the study. Document review was used as the data collection method. The stories, which make up the sample, were examined according to the "Story Map" method used in text teaching. Each story was analysed in terms of the elements of the story map and the obtained data was presented in the story map table. Additionally, the stories were summarized and evaluated by comparisons. It has been concluded that İsmail Bilgin's works have a rich content in terms of textual elements. In general, it has been determined that the selection and implementation of the elements in question are suitable for children. It is recommended that these works be brought together with parents and educators.

Keywords: Children's literature, story map, İsmail Bilgin

¹ Bu makale yüksek lisans tezinden üretilmiştir

*Prof. Dr., [0000-0001-5031-8226](mailto:ikaya@gantep.edu.tr), ikaya@gantep.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, [0000-0001-8739-5735](mailto:fatihgndgn01@gmail.com), fatihgndgn01@gmail.com

Giriş

Edebiyat, çocukların yaşamında önemli bir yere sahiptir. Çocuklar edebiyatla ilkin ninni, bilmece ve tekerleme gibi Türk halk edebiyatı ürünleri; ilerleyen süreçte ise şiir, roman ve öykü gibi edebi türlerle tanışır. Öykü çocuk edebiyatının temelini oluşturan ürünlerin başında yer alır. Okurların bireysel ve toplumsal gelişimlerine farklı boyutlarıyla katkılar sunar. Olumlu birçok işlevi bulunan eserler her şeyden önce bireye yaşamı tanıtır, onun bilişsel, duyuşsal ve zihinsel gelişimine katkılar sunar. Bilinen işlevlerin gerçekleşmesi kitapların -çocuk gerçekliği bağlamında- nitelikleriyle doğru orantılıdır. Mesela çocuk öyküleri, yetişkinler için yazılan öykülere göre daha kısa ve sade hazırlanmalıdır. Betimlemeler genel hatlarıyla ve kısa tutulmalıdır. Paragraflar arasında geçişler anlamlı olmakla beraber, öyküler konu bakımından çocukları hayatın gerçekliğinden koparmayıp aynı zamanda ümitsizliğe ve karamsarlığa sevk etmemelidir (Gökçe ve Sis, 2011).

Öykülerle tanışan çocuk, okuduğu kitapları sistematik bir biçimde çözümleme, anlamlandırma ve yorumlama bilincine sahip olmayabilir. Bu nedenle sağlıklı bir okumanın gerçekleşmesinde bireyin gelişim evreleri dikkate alınarak çeşitli okuma yöntemleri uygulanmaktadır. Bu yöntemler; hikâyeyi dramatize ettirmek, anlattırmak, hikâyeyle ilgili çeşitli resimler ve grafikler çizdirmek, hikâyeyi çocukların kendi cümleleriyle yeniden yazdırmak ve öğretmenin çocuklarla yapılan bütün çalışmaları gözden geçirme gibi sıralanabilir (Akyol, 2016). Bu yöntemlerden bir diğeri de hikâye haritası yöntemidir. Sekiz aşamadan oluşan hikâye haritası; okurda şekil ve grafik yoluyla anlamlı, eğlenceli ve kalıcı öğrenmeyi amaçlar (Akyol, 2016). Birçok işlevi bulunan bu yöntemin okuyucular üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinmektedir.

Çocuklara tarihi sevdiren ve tarih bilinci aşılayan çocuk edebiyatı yazarlarından biri de İsmail Bilgin'dir. Bilgin tarihi konularla ilgili sayı bakımından fazlaca eser kaleme almış ancak yazarla ilgili alan yazınında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle söz konusu çalışmada Bilgin'in eserleri hikâye haritası yöntemine göre incelenmiştir. Hikâye haritası unsurlarının tek tek incelendiği çalışmanın problem cümlesi "İsmail Bilgin'e ait eserler hikâye haritası yöntemine göre nasıl bir görünüm sergilemektedir?" olarak düşünülmüştür.

Hikâye Haritası Yöntemi

Çocuk okurun en sık karşılaştığı metin türlerinden birini de hikâyeler oluşturmaktadır. Bu türün anlamlandırmak veya tahlil etmek için birçok yöntem başvurulur. Bunlardan birisi de hikâye haritası yöntemidir. "Bu yöntem ilk olarak Pearson (1982) tarafından Stein ve Glenn (1979)'in hikâye haritasının yapısına uygun olarak oluşturulan hikâye edici türdeki metinlerin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla hikâye bileşenlerinin şema hâline getirilmesiyle uygulanmıştır" (Işıkdoğan, 2009, s.22). Hikâye haritası, hikâye öğelerinin bazılarının ya da bütününün ve bu öğelerle arasındaki ilişkisinin görsel biçimde aktarılmasıdır (Davis & Mc. Pherson, 1989). Okurun, hikâye yapı ve öğeleri arasındaki ilişkinin kuşbakışı görünümünün sağlanması ve hikâye şemasının gelişimini amaçlayan bir yardım tekniğidir (Li, 2007; akt: Şahin, 2012, s. 39). Bu yöntemde hikâyedeki öğeler ve bölümler grafiklerle sunulur. Hikâye haritasıyla öğrencinin esere karşı dikkatini arttırmak ve zihninde eserin yapısıyla ilgili bir taslak oluşturulmak istenir (Idol, 1987). Sorrel (1990) ise hikâye haritasını, bütünün parçaları ile olan ilişkisini okuyucuya kavratmak ve okuyucunun dikkatini üst seviyede tutabilmek adına hikâye elemanlarının grafiklerle sunulduğu bir şema yöntemi olarak açıklar.

Hikâye haritasının unsurları dekor, ana ve yardımcı karakterler, başlatıcı olay, problem, problem çözme girişimleri, sonuç, ana fikir ve tepki olmak üzere sekiz başlık altında incelenir. Bu unsurlar hakkında kısaca şu bilgiler verilebilir:

Sahne

Sahne bölümü "yer/mekân ve zaman" unsurundan oluşur. Mekân, çocuk okura yakından uzağa ilkesine bağlı kalınarak aktarılır. Çocuklar kitaplarında yaşanan yerler, çocukların yakın çevrelerinden uzaklara doğru bir açılım göstermelidir. Bu eserlerde mekânlar olay akışına uygun betimlemelerle dile getirilmeli. Zira "yalnızca yer betimlemelerinden çocuklar, zevk almaz. Onların zihinlerinde canlanan kişilerin yaşadıkları olaylar da aynı oranda canlanır" (Gürel vd., 2007, s.110-11). Yazarların mekân seçiminde çocuk okurun ihtiyaçlarına yönelik davranışları gerekmektedir.

Sahnenin ikinci unsuru olan zaman, hikâyeler için kısa bir kesitten oluşur. Olaylar zaman

aracılığıyla belli bir doğrultuda seyir izler. Okur, olaylar arasında kolayca bağlantı kurar. Kronolojik zamanın bölünüp geriye dönüş gibi tekniklerin kullanması ya da zaman içerisinde kısa bir özet yapılması, çocuk okurda anlamayı zorlaştırır. Bu nedenle yazar, bu anlatım tekniklerine daha az yer vermeli, gereken yerlerde de açıklayıcı ifadeler kullanmalıdır (Gürel vd. 2007). Zaman ve mekân tasvirlerinin iç içe olduğu yerler, “aşırıya kaçmadan verildiğinde çocukların zihinlerinde zamanın olaya olan etkisiyle bütünleşmiş bir yapı ortaya çıkar” (Tok, 2007, s.11). Bu bütünleşmiş yapı sayesinde okurun metni yapılandırması ve anlamlandırması kolaylaşır ve akılda kalıcılık artar.

Ana ve Yardımcı Karakterler

Karakterler olayların gerçekleşmesinde rol alan kişilerden oluşur. Bu kişiler de sadece insanlardan oluşmaz; hayvan, bitki veya cansız varlıklardan da meydana gelebilir (Lukkens, Smith ve Coffel, 2013). İletilerin aktarımında önemli işlevler üstlenen kahramanların düşünceleri ve sergilediği davranışlar birbiriyle uyumlu olmalıdır. Okuyucu, çocuk olunca kişiler arasında yaşanan diyaloglar ve olaylar okurun gelişim seviyelerine uygun olmalıdır (Üzel, 2007). Çocuk öykülerindeki kişiler okuru harekete geçiren, ilgi, dikkat ve empati düzeylerini üst seviyede tutabilen bir yapıda olmalıdır. Okurun yaş seviyesine göre seçilmiş kahramanlarla okur arasında bir köprü oluşturmalıdır (Güneş, 2020).

Olay (Konu)

Hikâyede gerçekleşen her şeye verilen addır. Olaylar bireyin kendisiyle, hayvanla, bir başka bireyle, doğayla veya toplumla arasında yaşanan şeylerden oluşur (Kavcar ve Oğuzkan, 1999). Çocuk kitaplarında olaylar, birbirlerinden kopuk ve anlamsız şekilde verilmemelidir. Olaylar kronolojik bir akış göstermeli; okur düğüm bölümünde öyküye duyuşsal ve bilişsel yönden merak içerisinde olmalı, çözüm bölümüyle birlikte de bu merak duygusunu gidermenin rahatlığı içerisinde olmalıdır (Gürel vd., 2007). Çocuk öykülerinde serim, düğüm ve çözüm bölümleri birbirini mantıksal bir bağla takip etmelidir. Olayın gerçekle bağı ve akıcılığı merak unsurunu tırmalayıcı/tırmandırıcı çatışmalarla güçlendirilmelidir.

Ana Fikir (İleti)

Yazarın iletmeyi hedeflediği temel düşüncedir. Genel olarak iletiler ana ve yan fikirler olmak üzere iki grupta incelenir. İletiler çocuk gerçekliğinin yanında yaşamın gerçekliğiyle de uyum içinde olmalıdır. İleti aktarımında öğüt veya bilgi verme yerine esnek düşünebilmeyi sağlamalı “benim dediklerimi yapın.”, “Ben demiştim.” gibi ifadeler kullanmaktan kaçınılmalıdır (Güleryüz, 2006). Okur, dikte edici üslupla yazılan eserlerde özne olmaktan çok nesne yani edilgen konuma dönüşür. Bu tür eserlerin çocukların gündeminde yer almadığı görülür. Bu nedenle iletilerin örtük ileti şeklinde verilmesi önem arz etmektedir.

Tepki

Hikâye haritası unsurlarından tepki; klasik hikâye tahlillerinde bulunmayan bir kavramdır. Tepki, hikâye haritasında kahramanın ya da okurun olayların sonunda ortaya koyduğu davranışların adıdır. Tepkide davranışlar bilişsel, duyuşsal veya eylemsel olmak üzere üç başlık altında incelenir (Gökçe ve Sis, 2011). Zihinsel faaliyetlerle bilişsel tepki, duygu ya da tutum ile duyuşsal tepki, davranışlarla da eylemsel tepki ortaya konur. Ortaya konulan bu tepkiler, bazen eserde net biçimde sunulurken bazı durumlarda da okuyucuya sezdirilir (Akyol, 2016). Kahramanların tepkisi hikâyenin akışına göre şekillenir.

Hikâye Haritasının Aşamaları ve İşlevleri

Hikâye haritası görsel şema yardımıyla hikâyeyi oluşturan unsurların zihinlerde anlamlandırılmasını, yapılandırılmasını ve yorumlanmasını amaçlar. Zamanla görsel şema olmadan da zihinlerinde hikâye unsurlarını oluşturup anlamlı öğrenme becerisine katkı sağlaması beklenir (Duman, 2006). Öte yandan Güldenoğlu (2008), metinlerin kolay şekilde zihinde organize olması, çözümlenebilmesi ve etkili özeti yapılılabilmesi için hikâye haritasının öğretmenler tarafından okuma-anlama çalışmalarında kullanılmasının fayda sağlayacağını belirtir. Bir nevi bilişsel bir bağımsızlık amaçlayan bu yöntemin uygun zaman ve bağlamda uygulaması gerekmektedir. Anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için Sorrel (1990) hikâye haritasını, “Model Olma Aşaması, Test Aşaması, Rehberlik Aşaması ve Süreklilik Aşaması” olmak üzere dört evrede inceler.

Model olma aşamasında ilk evre vardır. Hikâyeyi önce öğrenciler okur. Ardından öğretmen ve öğrenciler etkileşim hâlinde hikâye haritasını doldurur ve sorulara yanıt aranır. Rehberlik aşamasında öğretmen model olmadan çok süreci yöneten kılavuz konumundadır. Test etme, değerlendirme aşamasında öğretmenin kılavuzluğu da söz konusu olmaz. Haritayı öğrenciler kendileri doldurur, çıkan sonuçlar öğretmenle birlikte değerlendirilir. Süreklilik aşamasında ise okurun bireysel veya görsel hiçbir destek almadan hikâyede yer alan anlama sorularına doğru yanıt vermeleri beklenir. Bu aşamayı beceri hâline getiren öğrencilerden artık hikâye haritasını kullanmadan hikâye hakkında sorulan sorulara cevap vermeleri beklenir (Sorrel, 1990; akt: Yalçın, 2020).

Bu yöntem bireyin, özellikle eğitim sürecinde dört temel dil becerisinin gelişimine katkısı olur. Lubin ve Sweak (2007) hikâye haritasıyla ilgili bireyin okumaya başlamadan önce ön bilgilerinin canlanacağını, okuma sırasında anlama becerisinin gelişeceğini ve okumanın sonlanmasıyla da hikâyedeki önemli yerleri özetleyebileceğini açıklar. Hikâye haritası; önce öğrenilen bilgilerle yeni bilgiler arasında bağlantı sağlanmasında, dikkat dağınıklığının önüne geçilmesinde, dersin işlenişinde aktif katılım sağlanmasında, bilgilerin zihinde tutulup haritaya aktarılma sürecinde bellek gelişimine ve hikâyenin devamında gerçekleşecek olayların yordamasına katkılar sağlar (Akyol, 2006).

Sadow (1982) ise hikâye haritasıyla öğrencilerin metinle ilgili yeni sorular oluşturabileceği ve bu yöntemin, onların okuma-anlama düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmasına yardımcı olduğunu söyler. Sorrel (1990) bu yöntemin haritayı anımsatan görsel bir yapısı olsa nedeniyle zihinde harita işlevi görerek bilgilerin yapılandırılmasına destek olduğunu belirtir. Bu yöntem, hikâye unsurları arasında bağ kurarak hikâye unsurlarının daha anlamlı ve kalıcı öğrenimini sağlar Mathes ve Funch (1997). Hikâye haritasıyla okunan metinlerin anlatımının daha iyi olduğu gözlemlenmiştir (Marrow, 1985). Bu yöntem, bireysel gelişimle birlikte grup çalışmalarına ortam hazırlaması nedeniyle sosyal gelişimlere de katkılar sunmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu çalışmada “temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, herhangi bir durumu ya da olayı olabildiğince tam ve dikkatli bir biçimde açıklar” (Büyüköztürk ve ark., 2018, s. 24). Nitel araştırmalar, derinlemesine ve sağlıklı bulgular vermesine karşın verilere direkt ulaşılmasını gerektirdiğinden nicel araştırmalara göre daha fazla zaman alabilmektedir. Bu çalışmada nitel araştırmaların gereği olan kaynağa doğrudan ulaşılmıştır.

Veri Kaynakları

Bu çalışmanın evrenini İsmail Bilgin’in eserleri oluşturur. Araştırmalarda evren, verilerden elde edilecek sonuçların genelleneceği, yorumlanacağı kitle olarak karşımıza çıkar. Araştırma yapılacak konu hakkında evrenin içerisinden seçilen ve evreni temsil ettiği düşünülen parçaya örneklem denir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Yazarın rastgele 44 eserinin incelendiği yüksek lisans tezinden uyarlanan bu çalışmada 9 kitap ele alınmıştır. Ele edilen veriler, beş aşamadan oluşan doküman incelemesi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

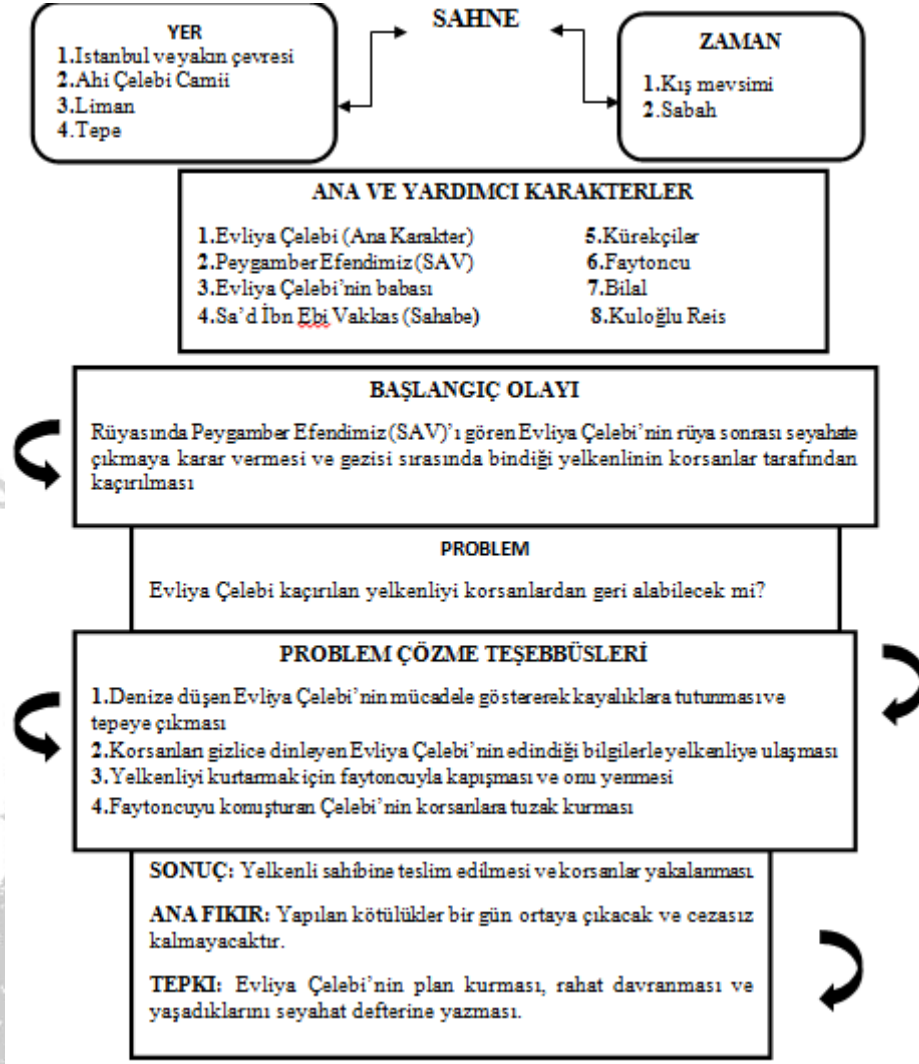
Betimsel analiz tekniği kullanılan bu çalışmada Hayati Akyol’un Türkçe Öğretim Yöntemleri adlı kitabındaki hikâye haritası yönteminde yer alan unsurlar esas alınmıştır. Bu hikâye kitapları; sahne, ana ve yardımcı karakterler, başlangıç olayı, problem, problem çözme teşebbüsleri, sonuç, ana fikir ve tepki unsurları başlıkları altında incelenmiş ve tablo hâlinde sunulmuştur.

Bulgular

Kitapların Hikâye Haritası Yöntemine Göre İncelenmesi

Bu bölümde hikâyelerin özetleri ve hikâye haritası unsurlarından “sahne, ana ve yardımcı karakterler ile tepki” unsurlarının değerlendirilmesi haritaların altında sunulmuştur.

Marmara Korsanları

Şekil 1. Marmara Korsanları Hikâye Haritası

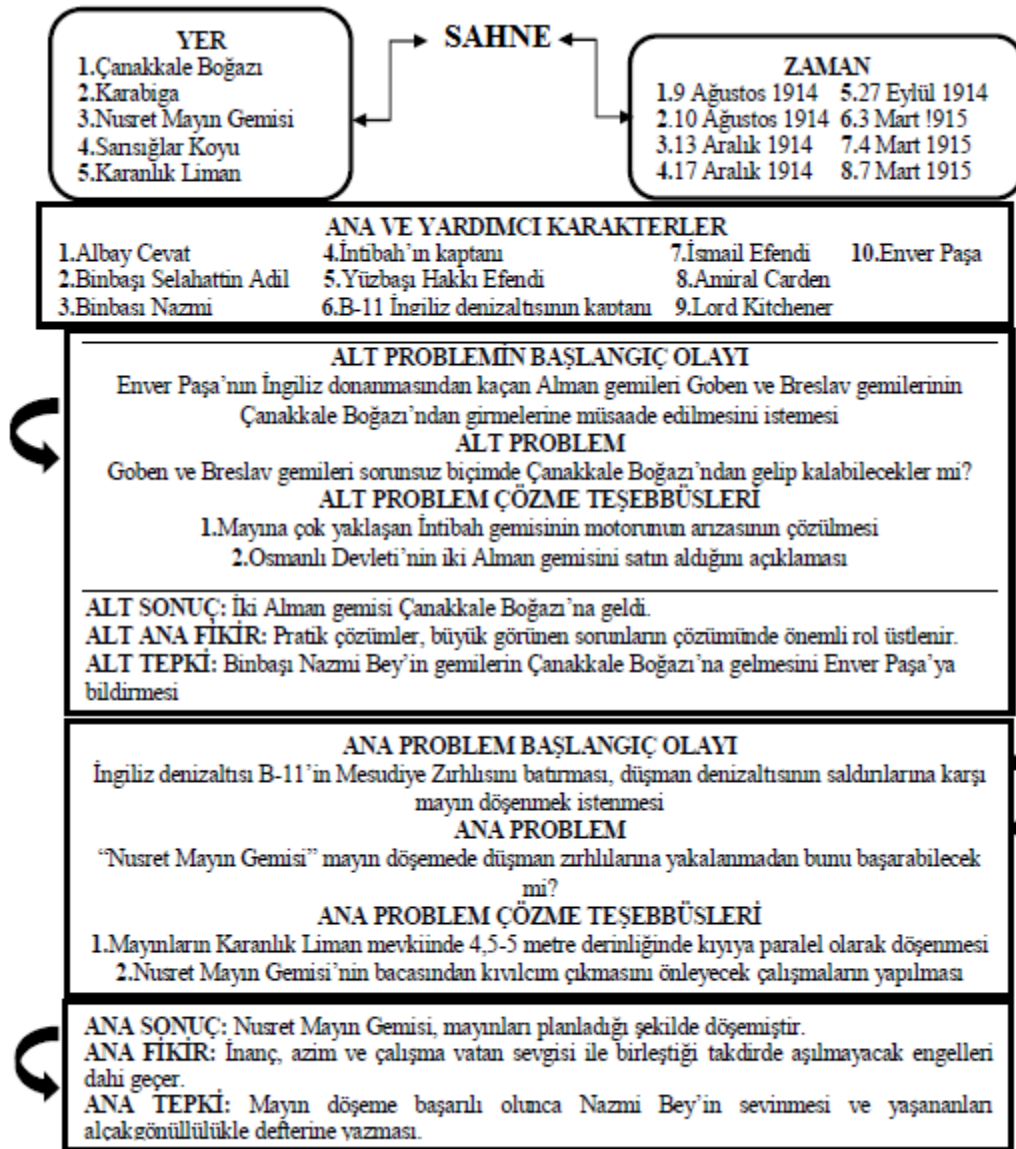
Özet ve Değerlendirme

Marmara Korsanları, on kitaptan oluşan Evliya Çelebi'nin Dünya Turu sersinin ilkidir. Evliya Çelebi, bir gece rüyasında Hz. Muhammet'i (SAV) görür. Rüya sonrasında seyahat etmeye ve gördüğü yerleri yazmaya karar verir. Akrabası Kuloğlu Reis ile karşılaşır ve onun yelkenlisine biner. Yelkenlideki kürekçi kılığındaki kişiler ise korsandır. Kuloğlu Reis ve Çelebi'nin yelkenliden ayrıldığı bir anda korsanlar yelkenliyi kaçıır. Korsanların izini takip eden Çelebi, suçluların yakalanmasını ve yelkenlinin kurtarılmasını sağlar.

Hikâye Haritası yönteminin sahne kısmında yer alan mekân üç açık, bir kapalı olmak üzere dört mekândan oluşur. Mekânlar okurun seviyesine uygun, sade ve anlaşılır bir şekilde dile getirilmiştir. Zaman ise tek zamanlıdır, ayrıntıya girilmez. Mevsimlerden kış mevsimi ve günlük zaman dilimlerinden sadece sabah vaktine yer verildiği görülür.

Olaylar, ana karakter Evliya Çelebi'nin etrafında yaşanır. Çelebi, mücadelecisi ve haksızlıkların karşısında duran biridir. Çelebi'nin karşısında ise kürekçi ve faytoncu yer alır. Ana karakterin korsanlarla çatışması kişi-kişi çatışmasının bir örneğidir. Ana karakterin doğa ile mücadelesi ise kişi-doğa çatışması olarak görülebilir. Eserde Evliya Çelebi'nin plan kurması bilişsel; rahatlaması duyuşsal ve yaşadıklarını deftere yazması ise eylemsel tepki olarak değerlendirilir.

Zafer Getiren Mayınlar

Şekil 2. Zafer Getiren Mayınlar Hikâye Haritası

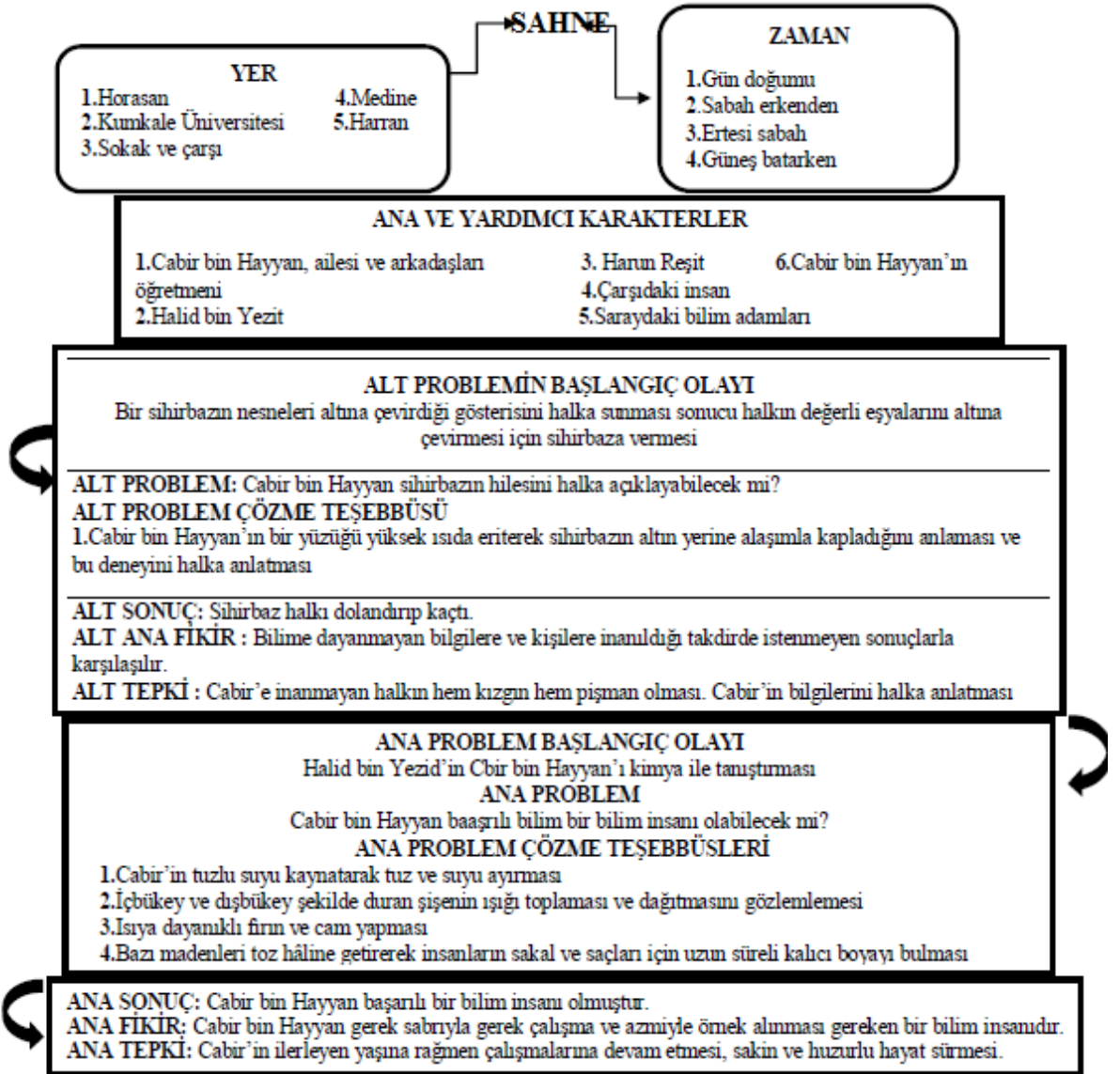
Özet ve Değerlendirme

Zafer Getiren Mayınlar, beş kitaptan oluşan Çanakkale'nin Kahramanları serisinin ilkinidir. Çanakkale Savaşı'nda, İngiliz B-11 denizaltısının Osmanlı Devleti'ne ait Mesudiye zırhlısını batırmasıyla savaş daha da alevlenir. Osmanlı da Nusret gemisiyle mayın döşeme kararı alır. Yüzbaşı Hakkı ve Binbaşı Nazmi bir gece düşmana yakalanmadan mayın döşemeye karar verir. Zorlu bir gecenin sonunda mayınlar kıyıya paralel bir şekilde döşenir.

Bu kitapta sahne, mekân ve zaman unsurundan oluşur. Mekân olarak açık olan beş mekândan söz edilebilir. Tespit edilen bu beş öge okura sade ve anlaşılır bir dille aktarılır. Zaman ise günlük zaman dilimi şeklinde olup zamanının akışı tarihlerle belirtilir. Sürecin yaz, kış ve ilkbahardan oluşan yedi aylık zaman diliminde gerçekleştiği ve görüldüğü.

Eserin ana karakterleri cesur ve fedakârlıklarıyla ön plana çıkan Binbaşı Nazmi ve Yüzbaşı Hakkı Efendi'dir. Bu karakterlerin, düşman donanması ile mücadelesi kişi toplum çatışması olarak değerlendirilebilir. Tepki unsuru incelendiğinde Binbaşı Nazmi Bey'in gemilerin Çanakkale Boğazı'na gelmesini Enver Paşa'ya bildirmesi ve yaşananları defterine yazması eylemsel; sevinmesi ise duyuşsal tepki grubunda ele alınır. Bilişsel tepkiye yer verilmemiştir.

Cabir Bin Hayyan

Şekil 3. Cabir Bin Hayyan Hikâye Haritası

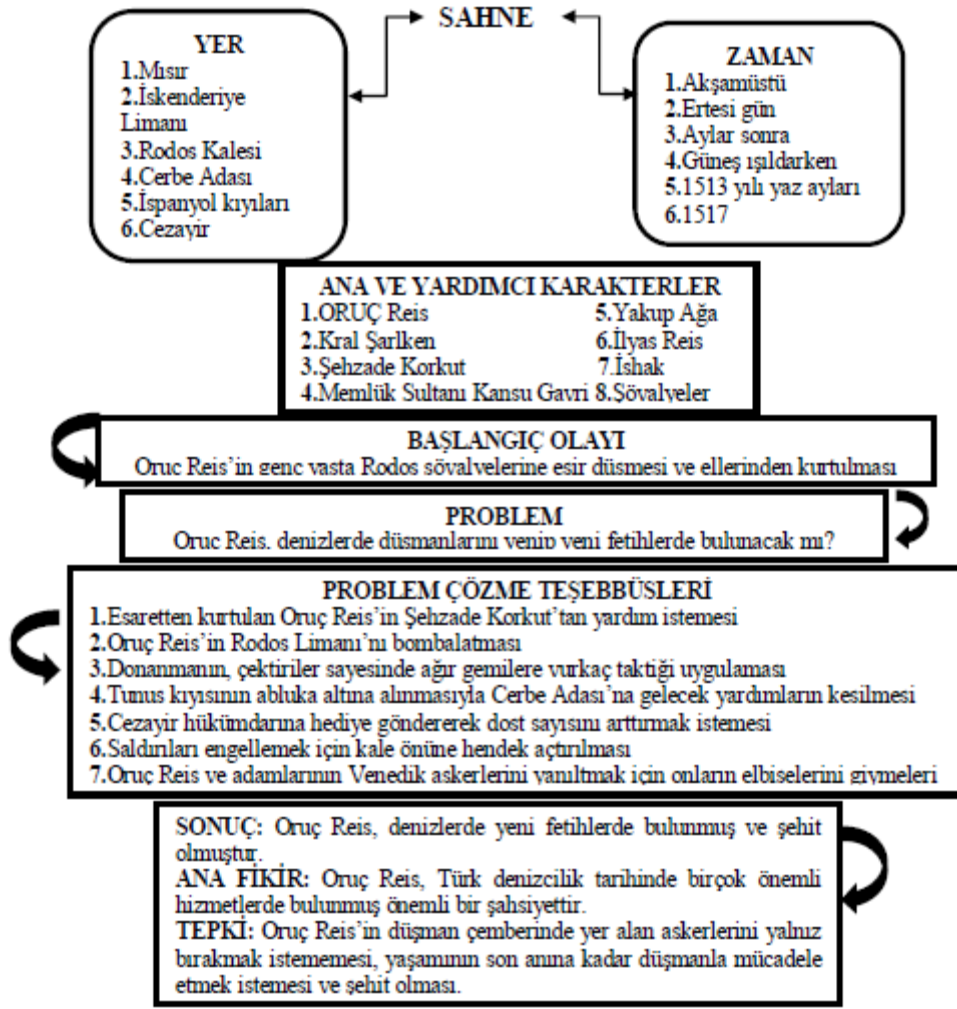
Özet ve Değerlendirme

Cabir Bin Hayyan on kitaplık seriden oluşan Büyük Türk Bilginlerinin ilkinin oluşturur. Bu ilk eserde küçük yaşlardan itibaren bilime meraklı Cabir'in Halid Bin Yezid'le tanışıp kimya alanına yönelmesi anlatılır. Cabir, zeki ve çalışkanlığıyla kısa sürede kendisinden söz ettirir. Tuz ve suyu ayırıştırma, şişelerin gün ışığını toplaması ve dağıtması, ısıya dayanıklı fırın ve cam yapma, bazı madenleri eritip toz hâline getirerek kalıcı boya elde etme gibi buluşlara imza atarak kimya alanında öncü olur.

Sahne unsurlarından mekân ve zamanın yer aldığı görülür. Mekân olarak beş açık bir de kapalı mekâna yer verilmiştir. Mekânlar, okurun seviyesine uygun sade ve anlaşılır bir şekilde aktarılmıştır. Zaman olarak mevsim ve tarihlerin yer almadığı günlük zaman dilimlerine yer verilmiştir.

Eserin ana karakteri Cabir bin Hayyan, çalışkan, zeki ve sabırlı biridir. Cabir'in toplumu bilinçlendirmeye çalışması kişi-toplum; yer yer kendi benliğiyle yaptığı mücadele kişinin kendisiyle ve sihirbazla girdiği mücadele ise kişi-kişi çatışmasına örnek oluşturur. Tepki unsuru incelendiğinde Cabir'e inanmayan halkın önce kızgın daha sonra pişman olması, Cabir'in ilerleyen yaşına rağmen kendini huzurlu hissetmesi duyusal; çalışmalarına devam etmesi de eylemsel tepkiye örnek olarak gösterilebilir. Bilişsel tepkiye ise yer verilmemiştir.

Oruç Reis

Şekil 4. Oruç Reis Hikâye Haritası

Özet ve Değerlendirme

Oruç Reis, Kahraman Türk Denizcileri serinin beşincisini oluşturur. Yakup Ağa'nın dört oğlundan biri olan Oruç, denizciliği ve kahramanlığıyla ön plana çıkar. Genç yaşta reis olan Oruç, kardeşiyle denizlerde ticaret yapmaya başlar. Bir gün Rodos Şövalyeleri Oruç Reis'in gemilerine saldırırlar. Bu çatışmada Oruç Reis, şövalyelere esir düşer. Oruç Reis, bir yolunu bulup esaretten kurtulur ve Şehzade Korkut'tan yardım ister. Elde ettiği gemilerle süreç içinde hem ticari hem de askeri birçok başarıya imza atar. Bir gün Tlemsen'de kırk levendi ile uğradığı kuşatmayı yarar, burada düşmanla çarpışır. Oruç Reis, bu çarpışmada şehit düşer

Sahne unsuru olarak mekân ve zaman bulunmaktadır. Mekân olarak beş açık, iki de kapalı mekâna yer verilmiştir. Mekânlar, okurun seviyesine uygun sade ve anlaşılır bir şekilde dile getirilmiştir. Eserde günün farklı zaman dilimlerine ve tarihlere yer verilmiştir. Mevsimlerden sadece yaz mevsimi yer almıştır.

Eserin ana karakteri Oruç Reis'tir. Oruç Reis, esir düşmesine rağmen boyun eğmeyen, cesur ve zeki biridir. Tepki unsuru incelendiğinde Oruç Reis'in askerlerini yalnız bırakmak istememesi, yaşamının sonuna kadar düşmanla mücadele etmek istemesi duyuşsal; şehit olması eylemsel tepki grubunda yer alır. Bilişsel tepkiye ise yer verilmemiştir.

Fatma Seher Hanım

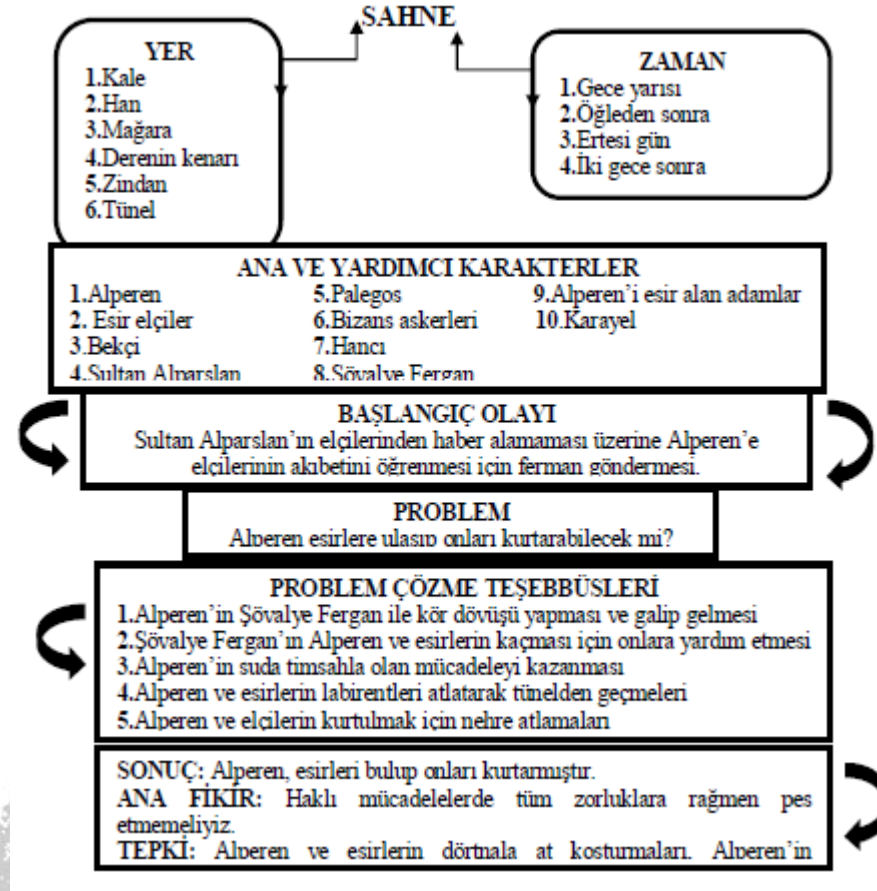
Şekil 5. Fatma Seher Hanım Hikâye Haritası

Özeti ve Değerlendirme

Otuz kitaptan oluşan Kurtuluşun Kahramanları serisi onuncusu olan Fatma Seher Hanım'da Erzurum'un ileri gelen hanımlarından biri rol alır. Ermenilerin kadınlara zulmettiği haberini duyan Fatma Seher Hanım, kadınlardan oluşan bir mücadele grubu kurar ve Ermeni çeteleriyle çatışmaya başlar. Zamanla güçlü bir yapı kazanan Fatma Hanım, Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal ile görüşür ve kendilerine görev verilmesini ister. Verilen görev doğrultusunda önce İstanbul'a sonra da İzmit'e gelir. Burada Yunan ordusuyla mücadele eder ve onlara baskın düzenler. Yunan ordusuna esir düşer ve daha sonra kendi çabasıyla kurtulur. Fatma Seher Hanım, Millî Mücadele'nin kadın kahramanlarından biri olarak yerini alır.

Sahne unsurunda on bir açık, iki kapalı mekâna; mevsimlerin bulunmadığı altı da zaman dilimine yer verilir. Zaman unsurlarının aktarımında ayrıntıya girildiği gözlenmiştir. Asıl kahraman olan Fatma Seher Hanım, sorumluluk bilinci yüksek biridir. Fatma Seher Hanım'ın düşmanlarla mücadelesi kişi toplum çatışmasına örnektir. Kahramanın düşmanı yurttan atmaya kararlı olması bilişsel, takımıyla edindiği coşkulu hisler ise duyuşsal tepki olarak değerlendirilebilir.

Esirler Kalesi

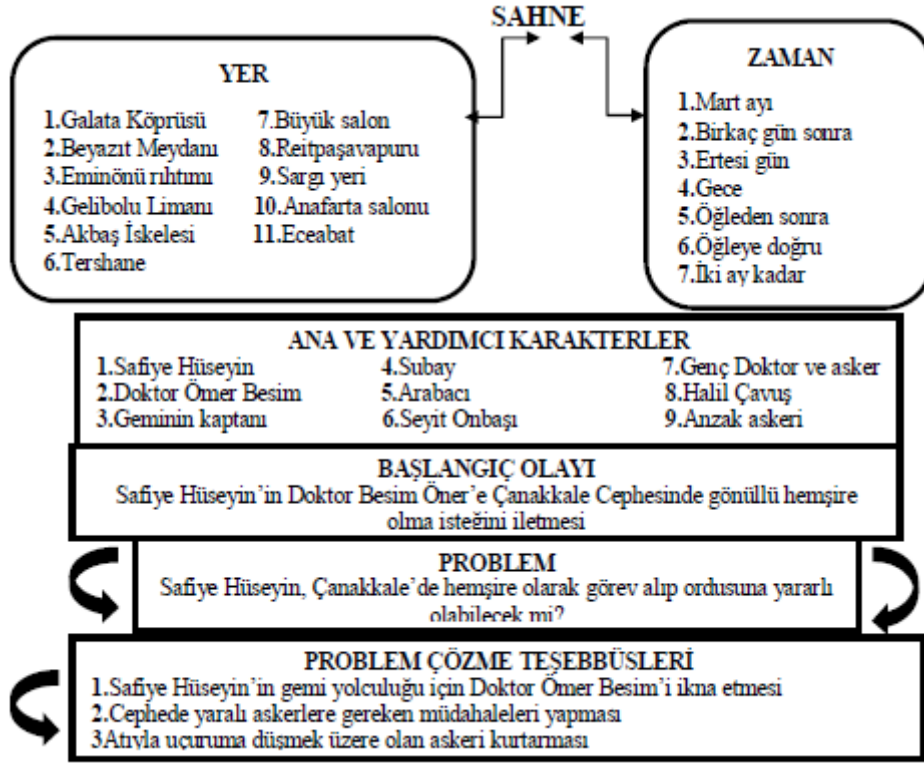
Şekil 6. Esirler Kalesi Hikâye Haritası

Özeti ve Değerlendirme

On kitaptan oluşan Alparslan'ın Akıncısı serisinin beşincisi olan Esirler Kalesi'nde Sultan Alparslan Malazgirt Savaşı'ndan sonra Bizans'a giden elçilerden haber alamaz. Bu işin takibi için Alperen'e görev verilir. Alperen yolda bir Bizans şövalyesini eşkıyanın elinden kurtarır. Fakat kendisi eşkıyaya esir düşer. Alperen kale komutanına yüz elli altın karşılığında teslim edilir. Zindana atılan Alperen, burada Selçuklu esirleriyle karşılaşır. Daha önce kurtardığı şövalyenin kalede görevli olması ve kendisine yardım etmesi sonucu hem kendisini hem de diğerlerini esaretten kurtarır.

Sahnede mekân biri açık, beş kapalı olmak üzere altı mekân yer alır. Mevsimlerin bulunmadığı ve ayrıntıya girilmeyen dört de zaman dilimine yer verildiği görülür. Gün içerisinde yer alan zamanların yanında olaylara atıfta bulunan zaman unsurları da mevcuttur. Olaylar Alperen'in etrafında döner. Yollarda zorlu koşullarla mücadele kişi-doğa çatışmasına, Bizans askerleri ve eşkıya ile mücadelesi kişi toplum çatışmasına örnektir. Mücadeledeki kararlılıklar ve yosunlardan hareketle yönü bulması eylemsel tepki olarak değerlendirilir.

Cesur Hemşire

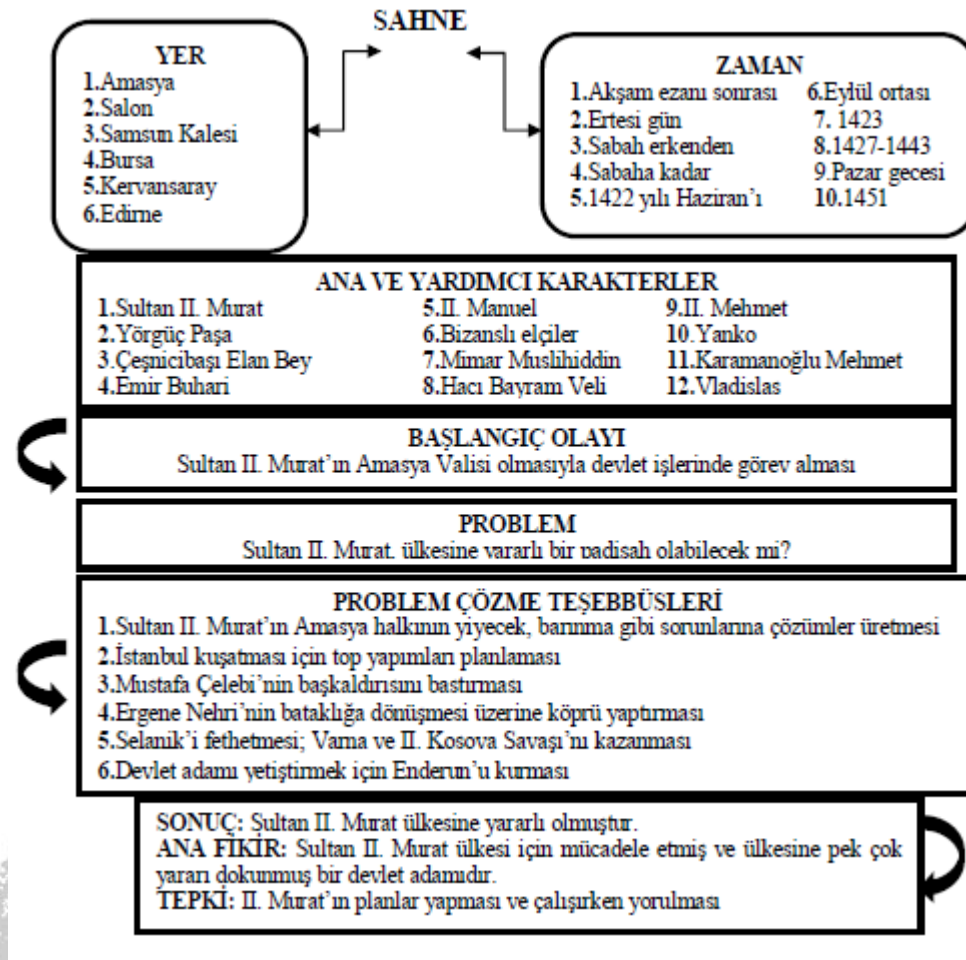
Şekil 7. Cesur Hemşire Hikâye Haritası

Özet ve Değerlendirme

Beş kitaptan oluşan Çanakkale'de Destan Yazarlar serisinin ikincisini oluşturan Cesur Hemşire'nin kahramanı vatanperver Safiye Hüseyin'dir. Çanakkale savaşına gönüllü hemşire olarak gitmek ister. Doktor Besim Öner, onu ikna etmeye çalışsa da bu konuda başarılı olamaz. Safiye Hemşire, gemi yolculuğu sırasında birtakım zorluklar yaşasa da cepheye ulaşır. Farklı cephelerde çalışır, yaptığı iyilikler nedeniyle ilk Türk hemşiresi olarak tarihte yerini alır.

Sahnede dokuz açık, iki kapalı olmak üzere on bir mekân yer alır. Mevsimlerden yalnızca ilkbahara yer verilen eserde iki farklı günlük zaman dilimine yer verilmiştir. Tarih ve saate ise yer verilmemiştir.

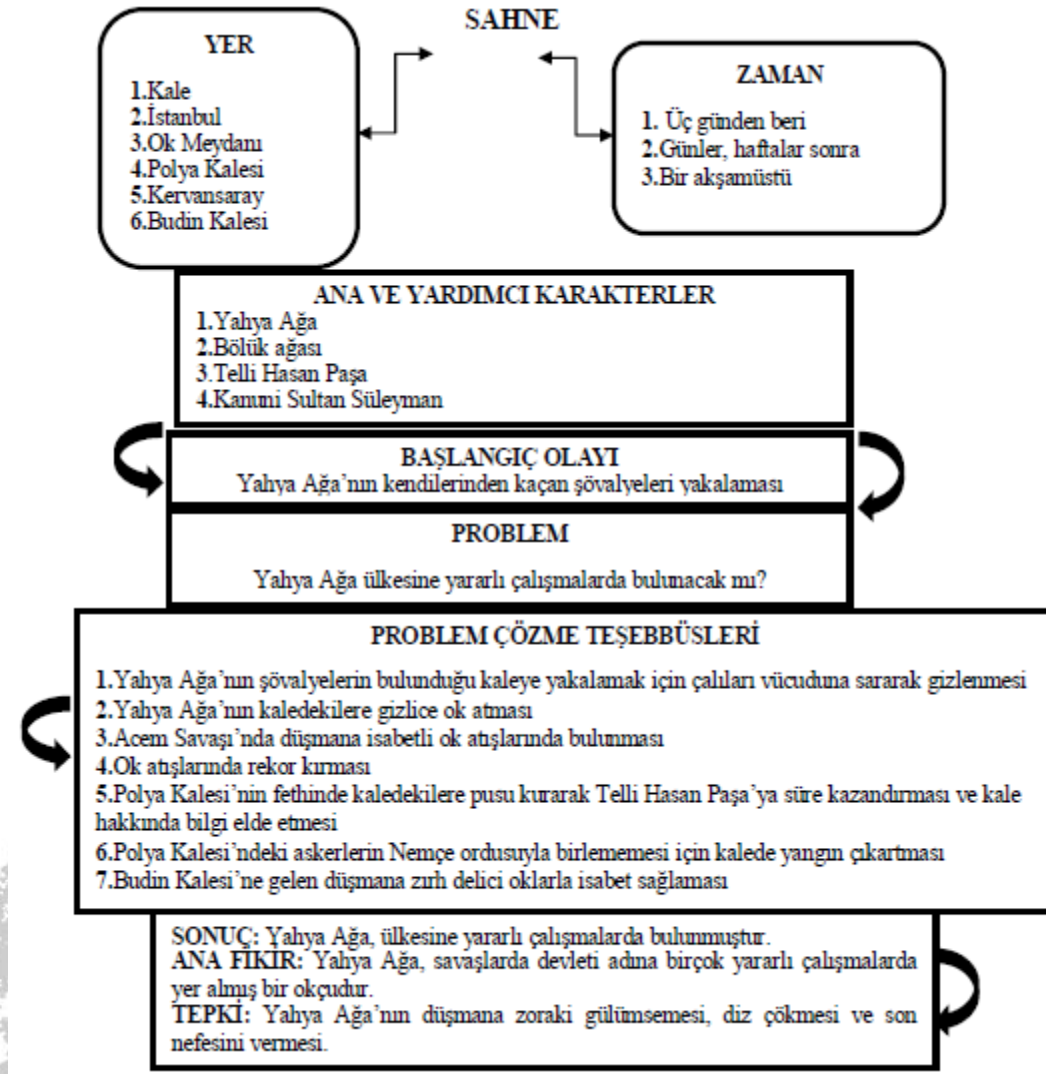
Olayların merkezinde yer alan Safiye Hemşire, imkânsızlıklara boyun eğmeyen, cesur ve fedakâr biridir. Kahramanın iç sorgulamaları kişinin kendi içinde yaşadığı çatışmaya örnek olabilir. Tepki unsuru olarak askerlerin şehit oluşlarına tanıklık etmesi eylemsel; olaylar karşısındaki hüznü duyuşsal tepki grubuna girer. Bilişsel tepkiye ise yer verilmemiştir.

Sultan II. Murat**Şekil 8.**Sultan II. Murat Hikâye Haritası**Özet ve Değerlendirme**

On bir kitaptan oluşan Tarihsever Çocuk serisinin yedincisini II. Murat oluşturur. II. Murat, on iki yaşında Amasya Valisi olur. Burada halkın sorunlarıyla yakından ilgilenir ve milletin gönlünde taht kurar. Babası Mehmet Çelebi'nin vefatı üzerine devletin başına geçer. Hem Balkanlar hem de Anadolu'da başarılarla imza atar. İstanbul'u fethi girişimlerinde bulunur. Biraz sakin yaşam sürmeyi ister ve tahtı oğlu II. Mehmet'e bırakır. Bu durumu fırsat bilen Haçlı ordusu ve Karamanoğlu İbrahim Bey, harekete geçer. Henüz çocuk olan II. Mehmet, ordunun başına babasının geçmesini emreder. Bu buyruk üzerine II. Murat, ordunun başına geçer ve Varna Savaşı'nda Haçlıları mağlup eder. Varna Savaşı'nın rövanşını almak isteyen Haçlı Ordusu, II. Murat tarafından tekrar yenilgiye uğrattılır. Sultan, 3 Şubat 1451'de Edirne'de vefat eder.

Sahne mekân olarak dört açık, iki de kapalı mekân yer alır. Zaman olarak mevsimlerin bulunmadığı on zaman dilimine yer verildiği görülür. Zaman unsurlarının aktarımında ayrıntıya girildiği gözlenmiştir. Olaylar II. Murat etrafında döner. Başarılı bir lider olan Sultan II. Murat'ın Haçlılarla mücadelesi kişi toplum çatışmasına örnektir. Ana karaktere en yakın görülen kişi babası Mehmet Çelebi olarak okurun karşısına çıkar. II. Murat'ın planlar yapması ve çalışırken yorulması eylemsel tepki olarak değerlendirilir.

Yahya Ağa

Şekil 9. Yahya Ağa hikâye haritası

Özet ve Değerlendirme

Yahya Ağa on kitaptan oluşan Kemankeşler serisinin dokuzuncusunu oluşturur. Ok atma ve ata binmede usta olan Yahya Ağa ve beraberindekiler, şövalyeleri takip ederler. Şövalyeler sayıca üstün olsa da Osmanlılardan kaçamayacaklarını anlar ve bir kaleye sığınır. Yahya Ağa şövalyeleri teslim alır. Bu başarısı üzerine tirendaz olarak atanır. Ordunun İran seferindeki başarısı üzerine zemberekçibaşı olarak atanır. Ardından Polya Kalesi'nin alınmasında önemli rol oynar. Nemçe ordusuna karşı Budin Kalesi'ni savunur ve burada şehit düşer. Sahnede mekân olarak iki açık, iki de kapalı mekân yer alır. Mevsimlerin belirtilmediği ve ayrıntıya girilmeyen üç zaman dilimine yer verildiği görülür.

Olaylar Yahya Ağa'nın etrafında döner. Bölük ağası, Telli Hasan Paşa ve beraberindekiler ana karaktere yakın kişileri oluşturur. Çatışma merkezinde Nemçe ordusu görülür. Yahya Ağa'nın düşmana zoraki gülümsemesi, diz çökmesi ve son nefesini vermesi eylemsel tepkiler olarak değerlendirilir.

Genel Değerlendirme, Tartışma ve Sonuç

Sahne/ Dekor: Eserlerin kurgulanmasında sahne unsuru öğelerinden mekânların diğer unsurlarla uyumlu olduğu görülür. Uzun tasvirler yerine sade ve anlaşılır ifadeler kullanılması okurun odak sürelerini olumlu etkilediği söylenebilir. Öykülerde tarihi konuların anlatılması nedeniyle mekânlar

genellikle açık mekân özelliği gösterir. Tezde incelenen eserlerinde 202 açık, 113 de kapalı mekâna yer verildiği görülür.

Tablo 1. Öykülerde Bulunan Mekân Tercihlerine Ait Demografik Veriler

Mekân	n	%
Açık Mekân	202	64,1
Kapalı Mekân	113	35,9

Sahne unsurunun diğer ögesi zaman unsuru incelendiğinde yazar, gündüz ve gece vakitlerine eşit sayıda yer vermiştir. Tezde incelenen öykülerde 50 kez gündüze ilişkin sözcükler yer alırken geceye ilişkin kavramlar ise 51 tanedir. Eserlerde, mevsimlerden kışa 14; yazı 9; sonbahara 6 ve ilkbahara ise 10 kez yer verilmiştir.

Tablo 2. Öykülerde Bulunan Mevsim Tercihlerine Ait Demografik Veriler

Mevsim	n	%
Kış	14	35,8
İlkbahar	9	25,6
Yaz	10	23,3
Sonbahar	6	15,3

Tablo 3. Öykülerde Bulunan Zaman Tercihlerine Ait Demografik Veriler

Zaman	n	%
Gece	51	50,4
Gündüz	50	49,6

Zaman unsurunda çoğunlukla gün içinde saat ve dakika geçişlerinin ön planda olduğu görülür. Bazen saat kavramı yerine ezan ve namaz vakitlerinin yer aldığı da görülür. Zaman akışının kronolojik olarak ilerlediği ve geriye dönüş tekniğine pek yer verilmediği görülür.

Ana ve Yardımcı Karakterler: Şahıs kadrosunda ana ve yardımcı karakterler ayırt edici durumdadır. Ana karakterler toplumu tanıyan, sorunlara eğilen ve çözüm yolları üreten kişilerdir. Bu kişiler, yardımsever, dürüst, sabırlı, çözüm odaklı ideal bireylerden oluşmaktadır. Karakterlerin farklı yaş grubundaki kişilerden seçildiği görülür. Oysa karakterler okurun yaşlarına paralellik göstermesi gerekmektedir. Tarihi konuların anlatılması nedeniyle ana karakterlerin çoğunluğu cinsiyet bakımından erkeklerden oluşur. Bunun yanında Şerife Bacı ve Fatma Seher Hanım gibi karakterlere de yer verildiği görülür.

Başlangıç Olayı: Başlangıç olayları problemin çıkış noktasını oluşturur. Problem ile başlangıç olayı arasında mantıksal bağlar kurulduğu görülür. Genel olarak başlangıç olayları belirgindir. Bu da okurun probleme kolay ulaşmasını sağlamıştır. Olay akışında ve problemlerin çözümünde çatışmalara açıkça yer verildiği, bunlardan en fazla kişi-kişi ve kişi toplum çatışmasının yer aldığı görülür.

Problem: Öykülerde problem üstesinden gelinmesi amaçlanan olay ya da durumdur. Olay akışında problem ve beraberinde çözüm önerilerine de ışık tutması beklenir. Bu nedenle karakterler; bazı öykülerde ana problemin yanında alt sorunlarla da ilgilenir. Genel olarak eserlerde problemler kolay bulunabilir niteliktedir. Bu da çocuk okurun haritalama yapmasını kolaylaştırmaktadır.

Problem Çözme Teşebbüsleri: Okurun tespit edilen problemi yenebilmesi adına ortaya koyduğu mücadelenin genel adıdır. Eserlerde ana karakterin problem çözme teşebbüsünün fazla olması, okurun zihninde farklı seçeneklerin ortaya çıkmasına ve bilişsel yönden gelişimine katkı sağlar. İncelenen eserlerde genel olarak birden fazla problemi çözme teşebbüslerine rastlanır.

Sonuç: Problem çözme teşebbüslerinin problem üzerinde etkili olup olmadığının ortaya çıkarılmasıdır. Sonuç bölümü okura birtakım çıkarımların bulunmasında yardımcı olur (Gündeşli, 2017). Sonuç bölümünün net olması ana fikrin bulunmasını kolaylaştırır. Eserlerde kahramanlar genel

olarak problem çözmede başarılıdır. Ancak bazen ana karakterin hayatını kaybettiği görülür.

Ana Fikir: Ana fikir, hikâyede metnin okuyucuya vermek isteği ilettir. Eserlerde genel olarak iletilerin okurda herhangi bir ikileme düşmeden, sezdirme yöntemiyle verildiği görülür.

Tablo 4. Öykülerde Bulunan Tepkilere Ait Demografik Veriler

Tepki	n	%
Eylemsel	75	65,8
Duyuşsal	32	28,1
Bilişsel	7	6,1

Tepki: Tepki hikâyenin sonunda ana karakterin sergilemiş olduğu davranışlardır. Bu davranışlar, doğrudan veya sezdirilerek verilir. Tablo 4'te görüldüğü gibi genelde ana karakter tepkilerini açık yoldan verir. Bu nedenle bilişsel, duyuşsal ve eylemsel davranışlar sergiledikleri söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmayla alanda yapılan diğer çalışmalar arasındaki ilişki şöyledir: İsmail Bilgin'in eserlerinde hikâye haritası unsurlarından en çok mekân, mekânlardan da açık mekâna yer verildiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Gündeşli (2017); Gökçe ve Sis (2011) de çalışmalarında açık mekâna fazlaca yer verildiğini tespit etmiştir. Doyumğaç (2016) ise açık ve kapalı mekânlar dengeli olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışmada, zaman unsurlarından gece ve gündüzün dengeli şekilde sunulduğu görülür. Gökçe ve Sis (2011); Doyumğaç (2016) ve Gündeşli (2017) de en çok gündüze yer verildiğini tespit etmiştir. Bu çalışmada mevsimler yönünden en çok kış mevsimine yer verildiği; Gökçe ve Sis'e (2011) göre en çok yaz mevsimin verildiğine; Doyumğaç'a (2016) göre yaz ve kış mevsimlerinin dengeli bir dağılım sergilediğine ve Gündeşli'ye (2017) göre ise sonbahar mevsimi dışındaki mevsimlere eşit şekilde yer verildiğine ulaşılmıştır.

Çalışmada ana ve yardımcı karakterlerin yardımsever, dürüst, pes etmeyen, sabırlı, çözüm odaklı özellikleri bakımından ideal bireylerden oluştuğu görülür. Bu durum Gökçe ve Sis'in (2011) çalışmasıyla benzer göstermektedir. Çalışmadaki eserler tarihi olayları konu aldığı için karakterlerin çoğu gerçek kişilerden seçilmiştir. Gökçe ve Sis (2011); Doyumğaç'ın (2016) çalışmalarında kahramanların birçoğu kurgusal karakterlerden oluşur. Gündeşli'nin (2017) araştırmasında ise insan dışı varlıklara da yer verildiği görülür. Bu çalışmaya göre diğer çalışmaların çocuk karakterlere daha fazla yer verdiği görülmüştür.

Başlangıç olayı yönünden bu çalışmada sadece ana problemin başlangıç olayı değil; alt problemlerden de başlangıç olayı olarak yer alan olaylar belirlenmiştir. Ancak Gökçe ve Sis (2011), Doyumğaç (2016) ve Gündeşli'nin (2017) çalışmalarında sadece ana problemin başlangıç olayları yer almıştır. Ayrıca Doyumğaç'ın (2016) araştırmasında ortaya koyduğu başlangıç olayları ile bu çalışmada yer alan başlangıç olaylarının esir düşme, kaybolan yazılı belge, mücadele gibi konularla paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

Problem unsuru yönünden çalışmada yer alan problemler ana karakteri harekete geçiren, onları problemler karşısında çözüm bulmaya yönelten sorunlardan oluşmuştur. Bu durum diğer çalışmalarla benzerlik gösterir. Ayrıca bu çalışmada sadece ana problem değil alt problemler de yer alır. Diğerlerinde sadece ana problemin yer aldığı görülmüştür. Doyumğaç'ın (2016) çalıştığı bazı öykülerde problemin yer almadığı görülmüştür.

Bu çalışmada problem çözme teşebbüslerinin çoğunluğu birden fazla teşebbüsten oluşmuştur. Bu durum, diğer çalışmalarla ortaklık gösterirken Doyumğaç'ta (2016) problem çözme genelde tek girişimden oluşur.

Sonuç bölümünde genellikle ana karakterlerin problem çözme teşebbüsleriyle olumlu sonuca ulaştıkları görülür. Bu durum diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada ana fikirler vatanseverlik, zorluklar karşısında mücadele, fedakârlık, bilimin ışığında insanlığa hizmet gibi değerler ekseninde döner. Gökçe ve Sis'te (2011) aile bağlarının gücü,

dürüstlük ve üretme konuları; Gündeşli’de (2017) çevre bilinci, doğa sevgisi ve hayvanseverlik konuları işlenmiştir. Doyumgaç (2016) ise ana fikir unsurundan söz etmemiştir.

Tepki unsuru bakımından bu çalışmada bilişsel, duyuşsal ve eylemsel bileşenlere yer verilmiştir. Bu çalışmayla Gökçe ve Sis (2011) ve Gündeşli (2017) çalışmaları ortaklık göstermektedir. Doyumgaç’ın (2016) çalışmasında eylemsel tepkiler çoğunluktadır. Gökçe ve Sis’te (2011) bilişsel; Gündeşli’de (2017) ise duyuşsal tepkilerin ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir.

Bilgin’in eserlerinde hikâye unsurları bağlamında bir uyum söz konusudur. Sahne unsuru bağlamında açık mekâna daha fazla yer verilmiştir. Sahnenin diğer ögesi olan zaman olarak saat dilimlerinin ve kısa aralıkların okura sunulduğu saptanmıştır. Zaman akışında kronolojik sıranın izlendiği ve geriye dönüş tekniğine yer verilmediği tespit edilmiştir. Zamanın ileriye doğru tek yönlü devam etmesinin çocuk okur için olumlu olduğu söylenebilir.

Karakterler olumlu yönleriyle ön plana çıkarılmış ancak kişiler farklı yaş ve sınıflardan seçilmiştir. Çocuk okurun özdeşim kurmaları için daha çok çocuk karakterlere yer verilmesi gerekmektedir.

Başlangıç olayı unsuru; bu unsur hakkında problem ile başlangıç olayı arasında mantıksal bir bağın olduğu ve başlangıç olaylarının merak ve ihtiyaç sonucu ortaya çıktığı saptanmıştır.

Problem unsuru bakımından eserlerde problemlerin açık ve kolay bulunabilir olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bir diğeri problem çözme teşebbüsleri unsuruna ilişkin ana karakterin problem çözme teşebbüsünün birden fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun okurun zihninde farklı seçeneklerin ortaya çıktığı ve bilişsel yönden gelişimine katkı sağladığı söylenebilir.

Sonuç unsuru bağlamında sonuçların net biçimde ortaya konulduğu ve problem çözme girişimlerinin iyi ya da kötü bir sonuca ulaştığı tespit edilmiştir. Olaylar genelde olumlu sonuçlanır ancak bazı karakter ölümünün çocuk okurlar açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği söylenebilir.

Ana fikir bağlamında istendik davranışların sezdirilerek aktarılmaya çalışıldığı saptanmıştır. Tepki unsuru olarak da karakterin tepkilerini açık yoldan verdiği ve tepkilerin diğer unsurlara paralellik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Metin unsurları bakımından zengin olan İsmail Bilgin’in eserleri öğrencilere, ebeveynlere ve eğitimcilere tavsiye edilmelidir. İsmail Bilgin’in eserleri farklı boyutlarıyla nitel ve nicel yöntemlerle incelenebilir. Hikâye haritası yöntemiyle ilgili araştırmacılara bilişsel tepkilerin ağırlıkta olduğu öykülerin incelenmesi önerilebilir.

İncelenen Kitaplar

1. Bilgin, İ. (2017). Evliya Çelebi’nin dünya turu “Marmara Korsanları” Damla Yayınevi.
2. Bilgin, İ. (2018). Çanakkale’nin kahramanları “Zafer Getiren Mayınlar” (6.baskı). Erdem Yayınevi.
3. Bilgin, İ. (2022). Çanakkale’de destan yazarlar “Cesur Hemşire” (11.baskı). Erdem Yayınevi.
4. Bilgin, İ. (2019). Kahraman Türk denizcileri “Oruç Reis” (1.baskı). Timaş Yayınevi.
5. Bilgin, İ. (2019). Kurtuluşun kahramanları “Fatma Seher Hanım” (16.baskı). Timaş Yayınevi.
6. Bilgin, İ. (2014). Alparslan’ın akıncısı “Esirler Kalesi” (1.baskı). Timaş Yayınevi.
7. Bilgin, İ. (2023). Tarihsever çocuk “Sultan II.Murat” (2.baskı). Erdem Yayınevi.
8. Bilgin, İ. (2021). Kemankişler “Yahya Ağa” (1.baskı). Okçular Vakfı Yayınevi.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Kök Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Atıf İndeksi, 1-360.
- Davis, Z. T., & McPherson, M. D. (1989). Story map instruction: A road map for reading comprehension. *The Reading Teacher*, 43(3), 232-240.
- Doyumgaç, İ. (2016). Ömer Seyfettin hikâyelerinin hikâye haritası yöntemine, metin elementlerine ve çocuk edebiyatına göre incelenmesi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 4(8), 211-234.
- Duman, N. (2006). *Hikâye haritası yönteminin eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Gökçe, B. & Sis, N. (2011). Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinin "hikâye haritası" yöntemine göre incelenmesi ve genel bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 6(3), 1925-1945.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Pegem A Yayıncılık
- Gündeşli, P. (2017). *İlkokullarda öğrencilere önerilen Gülten Dayıoğlu hikâye kitaplarının hikâye haritası elementleri ile değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Güneş, T. (2020). *Sevim Ak'ın öykülerinde yer alan çocuk karakterlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu Üniversitesi.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. & Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Öncü Kitap.
- Idol, L. (1987). Group story mapping: A comprehension strategy for both skilled and unskilled readers. *Journal of Learning Disabilities*, 20(4), 196-205.
- Işıkdogan, N. (2009). Hikâye haritası tekniğinin zihin engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini kazanmalarındaki etkililiği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Kavcar, C. & Oğuzkan, F. (1999). Örnek edebi metinlerle yazılı ve sözlü anlatım. *Anı Yayıncılık*, 3, 24-25.
- Lubin, J. & Sewak, M. (2007). Enhancing learning through the use of graphic organizers: A Review of the literature. *Lynchburg College Online Journal of special Education*, 4, 1-37.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*, Anı Yayıncılık, 10, 367-370.
- Sadow, M. W. (1982). The use of story grammar in the design of questions. *The Reading Teacher*, 35(5), 518-522.
- Sorrell, Adrian L. (1990) Tree reading comprehension strategies: Tells, story mapping and QARS. *Academic Therapy*, 25(3), 359-368.
- Şahin, İ. (2012). *İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinlerde özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerinde hikâye haritalarının etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tok, M. (2007). *Mevlâna'nın mesnevisindeki hikâyelerin çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, On Sekiz Mart Üniversitesi.

STRUCTURED ABSTRACT

Examining The Works Of İsmail Bilgin According To The Method Of Story Mapping

Introduction

The most important feature that distinguishes literature from other branches of art is that its material consists of words. Due to this feature, literature is seen as one of the closest branches of art to children. For this reason, literature, in other words, children's literature, has great responsibilities in introducing children to art. In children's literature, it is seen that stories and novels come to the forefront as a genre. Because it can be said that the most well-known and most reader-friendly genre of children's literature is undoubtedly stories. For this reason, children's stories and children's literature are perceived as the same concept.

Stories have a positive effect on individuals due to their artistic power. First of all, stories introduce the reader to the realities of life. They show themselves as a genre that best describes daily life to individuals. Children who read discover new worlds through literary texts. Thanks to stories in which magical worlds are created with words, the reader first develops his/her language skills and gains sensitivity towards his/her mother tongue. Children who are introduced to literary texts develop their understanding of beauty and gain aesthetic pleasures. In short, through these texts, the child reader develops four basic language skills - reading, writing, speaking and listening. They also positively affect their mental, cognitive and emotional developments in different dimensions.

It is seen that text analysis methods are used for the positive functions that literary texts leave on the individual to be realized more healthily. Some of these methods can be listed as dramatizing the story, telling it, drawing various pictures and graphics, having the story rewritten with the children's own sentences and the story map method. Of these, the story map is a helping technique that provides the reader with a bird's eye view of the relationship between the structure and elements of the text and aims at the development of the text scheme (Li, 2007; cited in Şahin, 2012, p.39). With this method presented in the form of graphics, the relationship between the whole and its parts is tried to be understood by the reader (Idol, 1987). Sorrel (1990). In this method, text elements are examined under eight headings as setting, main and supporting characters, initiating event, problem, problem solving attempts, conclusion, main idea and reaction. (Akyol, 2016). Not every child may have the ability to analyze, understand and interpret texts. For this reason, it is seen that the story map method is used by taking into account the developmental stages of the individual.

There have been many studies on this method. However, no study has been found on İsmail Bilgin, one of the children's literature writers who makes people love history and instill historical awareness. In his works, Bilgin tells the stories of people who played important roles in the historical process and left positive marks in Turkish history in the form of series. It can be said that the author gives qualified series in terms of style and fiction. Therefore, in the study in question, Bilgin's works were examined according to the story map method.

Method

The qualitative research model constitutes the model of this research as a method. "Descriptive research explains any situation or event as completely and carefully as possible" (Büyüköztürk et al., 2018, p. 24). In this study, the source, which is required by qualitative research, was directly accessed. As a universe and sample, the universe of the research consists of İsmail Bilgin's works. It was determined that the author has 145 works aimed at children and adults. In this study, works that appeal to primary and secondary school level readers were selected. The sample focused on nine books examined in the master's thesis, in which forty-four works of the author were randomly selected and examined.

Document review was used as the data collection method in the study. The elements in the story map method in Hayati Akyol's book Turkish Teaching Methods were taken as basis in the analysis and interpretation of the data. The story books that were the subject of the study were examined under the titles of scene, main and supporting characters, initial event, problem, problem solving attempts, conclusion, main idea and reaction elements and presented in a table. In addition, the opinions of two

experts were consulted. According to the results obtained from the findings, there is a harmony between the story elements in Bilgin's works. More space was given to open space in the context of the scene. It was determined that the chronological order was followed and no flashback technique was used in the time flow where short intervals were presented to the reader. The characters were highlighted with their positive aspects, but the people were selected from different ages and classes.

Results and Discussion

In the initial event element; it was determined that there was a logical connection between the events and the initial events emerged as a result of curiosity and need. In terms of the problem element, it was determined that the problems were clear and easy to find. In addition, in another element, it was determined that the main character attempted to solve the problem more than once regarding the problem solving attempts.

In the context of the result element, it was determined that the results were clearly presented and the problem solving attempts reached a good or bad result. The events generally ended positively; however, the loss of the lives of some characters can be evaluated negatively by child readers. In the context of the main idea, it was determined that the desired behaviors were tried to be conveyed by implying them. In the reaction element, it was concluded that the character gave his reactions openly and the reactions were parallel to the other elements.

It was suggested that researchers can evaluate the author and his works in different dimensions and with different methods, and that these works be brought together with parents and educators.

